השותפין פרק ראשון בבא בתרא ח.

אלו תלמידי חכמים. תלמא מין גרגיכן חומה: [זו] **כנסת ישראל.** כולם שון לענין חומה וגודרים עצמן מלטמא בטובדי כוכבים: **שאפה מחבב עמים.** שאתה מלהיב להם פניך להשליטון על בניך: **כל קדושיו.** של ישראל בידך [הם] לשומרן: **כלשון אדמי נאמר.** יתמו תרגום של יתמו כמו ושננתם ותנינון (דברים ו): **פס שנו כולם.** וכן רוכן יהיו שונין ועוסקים בתורה כשיגלו בעמים: **עתה אתכנס.** בקרוב אתכנס: **ויחלו מעט וגו'.** ואף [אם] מועטין הן השונין בעמים יחלו ממשא מלך ושרים יהיו בטלים מלשאת משא מלך ושרים. יחלו כמו לא יחל דברו (במדבר ג): **מנדד כלו והלך.** לריוס לוה את פחת עבר הנהר על אנשי כנסת הגדולה: **מנה המלך.** מגבת מסים שהן מטילין תמיד על בני המדינה: **ארנונא.** עישורי תבואות והכמות מדי שנה בשנה: **כריא תדפא.** יליאת כריית כתר מים חיים לשתות: **לא מידויל.** לא ימצאו בו מים והפסדתם חנם ויתמו לאו בני מחילה ינהו לגילתן: **נאנגי נפא.** לשערי חומות העיר הליכ בהן דלתות. אגלי דלתות כמו טרוקו גלי (ברכות דף כח.). נפא פתיחה כמו מצא אחר הנפה **נאלו מגיאות** (נ"מ דף כה.): **לכריא פתיא.** חפירת בור לשתות מים ועל שם הכלי המונח שם בבור תמיד לשתות בו עוברי דרכים קוראו פתיא: **אפילו מרבנן.** שהכל גגיכן למים: **דלא נפקי באכלוזא.** שאין הן עצמם יוצאין בהכרחה לחפוש אלא שוכרים פועלים: **כלב וכעורב.** שהם הקנ"ה עליהם (שבת קנה:) שנאמר יודע לדיק דין דליס (משלי כט) לפי שהכלב מזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו בעינו שלשת ימים וגבי עורב כתיב לבני עורב אשר יקראו (תהלים קמז) לפי שהעורב אכזרי על בניו והקב"ה מזמין להן יתושין מתוך צואתם ואוכלין: **דמי כלילא.** עטרה למלך קיסר: **אמו.** עמי הארץ לקמיה דרבי: **דליוה לפלגא.** מחל המלך דמי החלי וסילקה מעליהן: **שדיוה אכובא.** הטילוה פחתי המלך על הכובס: **הממרת והגמלת.** שיירא של חמרים ושל גמלים: **הרי אלו בספילה.** כדין שאר יחידים: **יפוני מפא.** בשלשים יום וגבי עיר הנדחת כתיב יושבי העיר (דברים יג): **ולכל מילי.** ומקמי הכי לא יהיב מידי עם בני העיר: **שלשים יום לחמחוי.** כיון שהה שם שלשים יום גוכין הימנו [גנאי] תמחוי מתכל לעניים: **לקופה.** לצדקה: **לכסום.** עניי העיר: **לקבורה.** לקבור עניי העיר שהיא יליאתה יתירא: **לגורה.** לתיקון החומה: **לפרשא.** פרש (ג) שהולך סביבות העיר לשומר' ולידע מה היא לריכה: **לערזינא.** שומר כלי זיין של בני העיר ויושב בבית אלא בשער.

אלו ת"ח ור"ל סבר לה [6]כדדרש רבא [1]אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות [2]רב (8) נחמן בר רב חסדא רמא כרגא ארבנן [3]א"ל רב נחמן בר יצחק עברת אדאורייתא ואדנביאי ואדכתובי אדאורייתא דכתיב [4]אף חובב עמים כל קדושיו בידך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שאתה מחבב עמים כל קדושיו יהיו בידך והם תכו לרגלך תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה ישא מדברותיך לישא וליתן בדברותיו של מקום אדנביאי דכתיב [5]גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים אמר [6]עולא פסוק זה בלשון ארמית נאמר אי תנו כולהו עתה אקבצם ואם מעט מהם יחלו ממשא מלך ושרים אדכתובי דכתיב [7]מנדה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם [8]ואמר רב יהודה מנדה זו מנת המלך בלו זו כספ גולגלתא והלך זו ארנונא רב פפא [9]רמא כריא חדתא איתמי א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא ודילמא לא מידויל א"ל מישקל שקילנא מנייהו אי מידויל מידויל ואי לא [10]מהדרנא לה ניהלייהו [11]אמר רב יהודה [12]הכל לאגלי גפא אפילו מיתמי [13]אבל רבנן לא צריכי נטירותא [14]הכל לכריא פתיא אפי' מרבנן [15]ולא אמרן אלא דלא נפקי באכלוזא אבל נפקי באכלוזא רבנן לאו בני מיפק באכלוזא נינהו: רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל עמי הארץ אל יכנסו דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס אמר לו רבי פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו שנית א"ל לאו אם כן במה אפרנסך [א"ל] פרנסני כבלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק [16]יתיב רבי וקא מצטער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל רבי לטעמיה דאמר רבי [17]אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי [18]כלילא דשדו אטבריא אתו לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקינן [א"ל] ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמי דרבי א"ל ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא ערוקינן ערוקו ערקו כולהו פש ליה אכובא שדיוה אכובא ערק כובס פקע כלילא א"ר ראיתם שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו': ורמינהי [19]הממרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהן הן בסקילה וממונן פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הן בסייף וממונן אבד אמר רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא [20]המודר הנאה מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר מיושבי העיר כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו פחות מכאן מותר ליהנות ממנו ולכל מילי מי בעינן [21]ב חדש והתניא [22]שלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקופה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר [23]לפסי העיר אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן לי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תנן: וא"ר אסי אמר ר' יוחנן [24]הכל לפסי העיר ואפי' מיתמי [25]אבל רבנן לא [26]דרבנן לא צריכי נטירותא אמר רב פפא [27]לשורא ולפרשאה ולטרזינא אפילו מיתמי [28]אבל רבנן לא צריכי נטירותא כללא דמילתא כל מילתא דאית להו הנאה מיניה אפילו מיתמי רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה [29]אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבוים א"ל אנא [30]לאחשובינהו קא עבידנא [31]איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצות רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה רבה א"ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים שבוים [32]שמע מינה

מעט מהם יעסקו ויחלו אותו מעט ויחלו כמו לא יחל דברו: מנת המלך. שנותנין מתנות למלך מסים: ארנונא. מס של קרקע: כריא חדתא. חפירה גדולה שחופרין לינכם שם מים הרבה להשקות מפנה שדות ע"י דליה ודרך נגרים ופסק (ז) ליתן ליתומין חלק בחפירה זו שהן נהנין מפנה כאחרים: לא מידויל. שלא יגבעו המים ונמצאת מוציא מעות יתומים בכדי: לאגלי גפא. זהו שעושין מחיצה או גדר סמוך לחומת העיר מבחוץ כדי להגן על החומה ועל שם כך קרי אגלי גפא לשון הנפה דלתות כלומר לעולל שערים שעושין לפני פינה העיר משום מצור העיר: לכריא פתיא. שחופרין למלאות ממנו מים לשתות ועל שם כך קרי ליה כריא פתיא שדולין בכלי חרס כמו (ברכות נ ושי"מ) פתיא אוכמא: אפי' מרבנן. שהן שותין ממנו כאחרים: ואי קא נפקי באכלוזא. כלומר שיוצאין הכובסות בני העיר הן עצמן (ואינן) (ואינהו) חוסרין ראינן שיוכרין רבנן לא עבדי הכי פסני כבוד תורה: פתח אוצר בשני בצורות. לפרנס עניים: בעל הלכות. זה ששונה בריתות. אף על גב דבדוכתא אחרינא אמרי' בעלי הלכות אלו בעלי משנה

[1] אני חומה ושדי כמגדלות אז היתי בעיניו כמוצאת שלום: שיר השירים ח י
[2] אף חובב עמים כל קדושיו בידך והם חבו לרגלך ישא מדבריתיך: דברים לג ג
[3] גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך שרים: הושע ח י
[4] ולבם מהדעתן דר כל קבליא ולויא זמרא תרעיא נתיניא ופלחי ביה אלהא דנה מנדה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם: עזרא ז כד

רבינו גרשום (המשך)

הבא הלאו ותני בעלי משנה צריכין למיסר דהלכות אלו בריתות הן: כבלב וכעורב. דכתיב ורחמיו על כל מעשיו: רבי לטעמיה. שלא היה רוצה לפרנס עם הארץ דההוא דמי כלילא. שהשליך המלך מס על ישבי טבריא כדי שיקנו לו כתר: אמר להו. לא תסיינן [לכון רבנן] ערקינן. דלא מצינן למיתן כולי דמי כלילא אמר להו ערוקו: דליה לדמי כלילא. על ההוא פלגא ראשתייר: פקע כלילא. בטל גזירת הכתר: הראיתם שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ. דכיון דלא נשארו שם אלא רבנן לא גזרו עליהן ליתן דמי כתר שכל זמן שאחר מעמי הארץ היה שם גזרו ושרב לא גזרו:

ויהא כאנשי העיר. ליתן בכל מילי שנותנין בני העיר שנים עשר חדש: החמרת והגמלת. שייירא של חמרים וגמלים העוברים ממקום למקום ולנה בתוך עיר הנדחת והודחה עמה כדכתיב ודיחו את ישבי עירם לכן בסייף ומממון אבד כאנשי עיר הנדחת כדכתיב הכה תכה את יושבי העיר וגו': הן נדונין בסקילה ומממון פלט. הואיל ולא נשתהו שם כלל אלא כדי לינה אלמא דל' יום הוי כיושבי העיר וקשיא לתתני' רבעי ר"ב חדש כו' למיקרייא מיתבא מתא לא בעינן אלא לי' יום ונידון כמותם משום דהכתוב מיירי בלשון יושבי כדכתיב הכה תכה את יושבי העיר וגו' אבל למיקרייא מבני מתא להיותן כאנשי העיר ליתן עמהם לכל דבר לא הוי עד י"ב חודש כדתניא המודר וכו': הלכל מילי. כלומר דמשמע במתני' שלא יתן כלום בדבר עד י"ב חודש והא תניא כן הבא לעיר ונשתהה שם ל' יום חייב ליתן לתמחוי היינו כלי שבו נותנין מאכל ומקבצין ונובין מבני העיר ליתן מנות ממאכלים בתמחוי להאכיל לעניי העולם העוברים עליהם ואם נשתהה שם ג' חדשים יתן חלקו לקופה של צדקה שנובין מע"ש לערב שבת לפרנס עניי אותה העיר ואם נשתהה ו' חדשים חייב ליתן ז' חלקו העיר שקורין שפיצ"א ותירות שעושין חוץ לחומה לחזוק העיר אלמא לכל מילי לא בעינן י"ב חדש: הכל לפסי. כן הכל נוכין לצורך תקון פסי העיר: לשורא. לחזוק החומה: לפרשא. שקונים כוסות לפרשים (כפי) [כרי] שיצאו חוץ לעיר לעיין אם [באו] נייסות: לטורזינא. לצורך [כלי] זיין שנשאין אותן שומרי חומות העיר: בר מריון. איש א' היה עשיר גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שיהיו חשובין בכל דבר מצוה כמו אביהן:

[6] נתלה בל"ל ופסק שיהו היתומים מלק וכו'. [7] ל"ל הא למיקרייא מיתבא מתא וכו'. [8] ל"ל חייב ליתן חלקו בכסות: לפסי העיר שקורין שפיצ"א וכו'.

עין משפט נר מצוה

נז א מי"י פ"ו מהלכות ת"ת הלכה י סמג עשין יב טוש"ע יו"ד סי' קסג סעיף ה טוש"ע יו"ד סי' רמג סעיף כ: נח ב ג ד מי"י פ"ו מהל' סמנים הל' ו ז סמג עשין פג טוש"ע יו"ד סי' קסג סעיף ד:
נט ה ו ז מי"י פ"ו מהל' ת"ת הל' י סמג עשין פל טוש"ע יו"ד סי' קסג סעיף ה:
ס ח טוש"ע יו"ד סי' רנג סעיף יא:
סא ט מי"י פ"ו מהל' ע"ז הל' ט:
סב י מי"י פ"ט מהל' מלכים הל' ו סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רי סעיף לב:
סג כ מי"י פ"ט מהל' מתנות עניים הל' יב סמג עשין קסב טוש"ע יו"ד סי' רנו סעיף ה:
סד ל מי"י פ"ט מהל' מתנות עניים הל' ה סמג עשין פל טוש"ע יו"ד סי' קסג סעיף ב:
סה מ מי"י פ"ט הל' ו סמג שם טוש"ע שם סעיף ד:
סו נ ס ע מי"י פ"ט הל' ט סמג עשין קסב טוש"ע יו"ד סי' רמה סעיף ב:
סז פ מי"י פ"ו מהל' מתנות עניים הלכה יב סמג עשין קסב טוש"ע יו"ד סי' רמה סעיף ג:
סח ק מי"י פ"ט הל' ט סמג עשין קסב טוש"ע יו"ד סי' רנד סעיף ב:
סט ר מי"י פ"ט הל' י סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רנד סעיף ה:

תורה אור השלם

1 אני חומה ושדי כמגדלות אז היתי בעיניו כמוצאת שלום: שיר השירים ח י
2 אף חובב עמים כל קדושיו בידך והם חבו לרגלך ישא מדבריתיך: דברים לג ג
3 גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך שרים: הושע ח י
4 ולבם מהדעתן דר כל קבליא ולויא זמרא תרעיא נתיניא ופלחי ביה אלהא דנה מנדה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם: עזרא ז כד

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com